

‘Drive van politici is ook hun ondergang’

Wat drijft politici in hun hongers naar macht? Een cocktail van irrationele redenen, zegt Vincent Stuer. De ex-woordvoerder en tekstschrijver van Karel De Gucht en José Manuel Barroso schreef een theatertekst over de paradoxen van de politieke macht.

INTERVIEW
THOMAS PEETERS

‘Onbezongen’ heet de theatermonoloog die Vincent Stuer schreef met en voor de acteur Valentijn Dhaenens. Een muzische woordspeling op het woord ‘onbezongen’. Politieke topcarrières eindigen zelden fraai. Hun verlangen om de hoofdrol te spelen in een groter verhaal leidt in veel gevallen tot een onbezonnenheid die maakt dat toppolitici op een bepaald moment zichzelf en de realiteit voorbijholpen, verklaart Stuer de titel van de allereerste tekst die hij niet voor, maar over een politicus schreef.

Tijdens het schrijven had hij niemand in het bijzonder in gedachten, benadrukt hij. ‘Ik lees al mijn leven lang over politici, en verwerkte uiteindelijk materiaal van net geen honderd karakters om daar een soort van essentie uit te halen.’ Wie in het podiumpersonage van ‘Onbezongen’ dus iets van zijn oude baas Karel De Gucht meent te herkennen, zit er naast.

Eender welke professionele sporter krijgt psychologische begeleiding. Voor politici bestaat dat niet. Is dat zelfs taboe. Terwijl zij ook onder gigantische druk moeten presteren.

Waarom schrijft een Europees ambtenaar een politiek toneelstuk?

Vincent Stuer: ‘Na bijna 20 jaar achter de schermen van de machtspolitiek bleef ik met één vraag zitten: wat drijft politici in hun machtshonger? Tijdens mijn research merkte ik dat daar weinig over geschreven is - tenzij over dictators. Een van mijn grote voorbeelden, de schrijver Willem Frederik Hermans, gaf ooit een lezing met als hoofdvraag: waarom schrijft u? Hij zei: ‘Aan wielrenners vraagt men nooit: waarom rent u wiel?’ Aan normale politici wordt ook nooit de vraag gesteld: waarom doet u aan politiek?’

U las wel honderd politieke biografieën voor dit toneelstuk. Weet u het antwoord?

Stuer: ‘Was het maar zo simpel. Het politieke karakter hangt aan elkaar van de irrationele paradoxen. Voor de meeste mensen is het eenvoudigste antwoord op de vraag waarom iemand in de politiek stapt: uit

Vincent Stuer schreef voor een keer geen speech vóór, maar een theatertekst over een politicus. © SASKIA VANDERSTICHELE

machtswellust. Maar dat is te eenzijdig. Hebben politici überhaupt macht? Onze democratie is zo georganiseerd dat de macht van onze politici zwaar ingeperkt is. De participatie, de vrije markt en de Europese integratie voegen nog beperkingen toe. Wie echt macht wil hebben, kan beter een bank of een mediabedrijf leiden, of Europees ambtenaar worden. (lacht)’

Een minder cynische verklaring: omdat de politicus oprecht een betere plek van de wereld wil maken.

Stuer: (knikt) ‘Uit overtuiging dus, hoe vaak soms ook. Zelfs de meest cynische machts-politicus, Jacques Chirac, zei: ‘J’ai toujours voulu servir.’ Ze doen het niet louter voor zichzelf, ze willen zich inschrijven in een groter ideologisch verhaal. De paradox is dat je er met idealen alleen niet komt. Tussen droom en werkelijkheid staan weten en technische bezwaren in de weg.’

‘Wie succesvol wil zijn in de politiek, moet niet altijd de eigen partij of ideologie willen dienen. Hij moet ook egoïstisch durven te zijn. Maar de mensen zien dat niet graag. En daar is meteen de volgende tweespalt: politici spelen een spel, een rol in een theaterstuk. Om dat spel te winnen, moeten ze vaak een andere gedaante aannemen. Hun slechte kanten verbergen. De Nederlandse politicus Hans Wiegel zei ooit: ‘Ik heb niet alleen een rol in mijn eigen toneelstuk, ik heb het ook zelf geschreven.’ Dat is een tragedie voor elke toppoliticus. We eisen dat ze presteren en geen stekken laten vallen, maar tegelijk willen we dat ze echt zijn en dus geen rol spelen. Psychologisch is dat een onmogelijke claim.’

Hoe ‘echt’ was de politicus Karel De Gucht vergeleken met de mens?

Stuer: ‘Voor een ongelooflijk ‘verpolitiekt’ iemand week De Gucht op een aantal vlakken behoorlijk af van de klassieke politicus. Er bestaan twee soorten politieke macht. Enerzijds is er onpersoonlijke macht: de wereld en de economie besturen. Die macht hebben politici nauwelijks, tenzij op het allerhoogste niveau. Daarnaast is er persoonlijke macht. Wie zet ik op welke lijst? Wie heb ik nodig om mijn positie te versterken? De drang om macht over personen te hebben, daar had De Gucht verband weinig last van. Voor veel politici is die laatste macht een soort compensatie voor het niet hebben van de eerste.’

‘Er was nog een verschil. Volgens de Amerikaanse schrijver David Brooks hebben normale mensen nood aan privacy en introspectie. Maar politici willen altijd midden in de massa staan, voor een stuk om die introspectie te ontlopen. Ook daar was De Gucht anders in dan veel van zijn collega’s.’

De politicus die u voor ‘Onbezongen’

BIO
VINCENT
STUER

Vincent Stuer (41) is als speechschrijver verbonden aan de Europese Commissie. Hij schreef teksten voor ex-Europees Commissie-voorzitter José Manuel Barroso en was woordvoerder en speechschrijver van Karel De Gucht (Open VLD).

hebt geboetseerd, lijkt voortdurend op zoek naar een nieuw verhaal om zijn macht te behouden. Moet een toppoliticus een goede marketeer zijn?

Stuer: ‘Alle grote politici zijn grote marketeers, in de positieve zin van het woord. Ze zien het gat in de politieke markt en weten zich erin te wringen. Dat mag, zolang het niet bij marketing alleen blijft. Dan is de kiezer onverbiddebaar. Dat moment - de vervelling te veel - staat vrijwel iedereen die lang op het allerhoogste niveau meedraait te wachten. In die zin ben ik benieuwd naar wat er met Bart De Wever gaat gebeuren. De oprechtheid van zijn idealen is wat zo iemand groot maakt, maar daarna moet je je verhaal aanpassen aan de veranderende omstandigheden. Blijft de veriefdeheid van de kiezer dan duren?’

‘De grootste bedrijven of merken kunnen zichzelf twee keer heruitvinden en slagen erin de tijdgeest te vatten op een manier die de concurrentie mist, maar nooit drie keer. Dat geldt ook voor politici. Een politiek karakter is iets heel complex. In hun mateloze gedrevenheid schieten politici vaak hun doel voorbij. Hun drive betekent vaak hun ondergang.’

Hoe kunnen ze hun ondergang vermijden?

Stuer: ‘Door hun eigen kwetsbaarheid onder ogen te zien. Dat kunnen ze niet alleen. Eender welke professionele sporter krijgt psychologische begeleiding. Voor politici bestaat dat niet. Is dat zelfs taboe. Terwijl zij ook onder gigantische druk moeten presteren. Weer een paradox: in de psychologie zoek je onzekerheid om een antwoord te krijgen op je vragen. Politici zijn niet gebaat met onzekerheid, ze zijn voortdurend op zoek naar bevestiging en zekerheid, in de debatten, in de media. Dat brengt me bij het uitgangspunt van ‘Onbezongen’: door af en toe de vraag te stellen ‘waarom doe ik aan politiek?’ behoud je beter het perspectief.’

‘Onbezongen’ gaat op morgen 20 oktober in première in de KVS in Brussel.